

Просандєєва Людмила Євгенівна
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології
Київського національного університету
культури і мистецтв
lusiana73@bigmir.net

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Мета публікації пов'язана із визначенням специфіки культурної компаративістики у сучасному освітньому просторі, розкриттям сутності порівняльного методу в контексті освоєння сучасних культурних реалій. **Методологія** полягає у поєднанні методів систематизації і зіставленні різних поглядів на проблему (компаративний аналіз) та методу моделювання, який уможливило екстраполяцію прикладного потенціалу культурної компаративістики в освітній простір. **Наукова новизна** полягає у розширенні уявлень про культурну компаративістику як галузь наукових знань і навчальну дисципліну. **Висновки.** Доведено, що теоретичними джерелами культурної компаративістики є філософські концепції.

Ключові слова: культурна компаративістика, культурологія, міжкультурні відмінності, порівняльний метод, зіставлення, аналогія, типологія, культурні універсалиї, культурні генотипи, культурна дифузія.

Просандеева Людмила Евгеньевна, доктор психологических наук, профессор, заведующая кафедрой психологии Киевского национального университета культуры и искусств

Актуальные проблемы культурной компаративистики

Цель работы связана с определением специфики культурной компаративистики в современном образовательном пространстве, раскрытием сущности сравнительного метода в контексте современных культурных реалій. **Методология** исследования заключается в объединении методов систематизации и сопоставления различных взглядов на проблему (компаративный анализ) и метода моделирования, который дает возможность экстраполяции прикладного потенциала культурной компаративистики в образовательном пространстве. **Научная новизна** работы содержится в расширении представлений про культурную компаративистику как область научных знаний и учебную дисциплину. **Выводы.** Доказано, что теоретическими источниками культурной компаративистики являются философские концепции.

Ключевые слова: культурная компаративистика, культурология, межкультурные отличия, сравнительный метод, сопоставление, аналогия, типология, культурные универсалии, культурные генотипы, культурная диффузия.

Prosandeeva Lyudmila, doctor of psychology, professor Head of the Department of Psychology Kyiv National University Culture and Arts

Actual problems of cultural comparative studies

The purpose of the article is related to the definition of the specificity of comparative cultural studies in the modern educational space, the disclosure of the essence of the comparative method in the context of the development of contemporary cultural realities. **The methodology** consists in the combination of the purposes of systematization and comparison of different views on the problem (comparative analysis) and the method of modeling, which enables extrapolation of the applied potential of comparative cultural studies into the educational space. **The scientific novelty** of the work is to broaden the notions of the cultural relative as a branch of scientific knowledge and discipline. **Conclusions.** It is proved that the philosophical concepts are the theoretical sources of cultural comparative.

Key words: comparative cultural studies, cultural studies, intercultural differences, comparative method, comparison, analogy, typology, cultural universals, cultural genotypes, cultural diffusion.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство перебуває у вирії культурних, економічних та політичних перетворень, які своєю стрімкістю і хаотичністю, безумовно впливають на становлення молодого покоління нашої держави. Індустріалізація, урбанізація, інтенсивний розвиток технологій позначаються на якості життя людини в цілому. Процес ідентифікації особистості супроводжується проєктуванням і побудовою духовного середовища, що сприяє просуванню молоді до своїх ціннісних орієнтирів та творчій самореалізації. Створення власної реальності відбувається паралельно із самоствердженням особистості в соціокультурному просторі власного часу. Ідеальні закони культури передбачають формування особливого оточення, сприятливого для зростання та ідентифікації особистості. Актуалізуючи значущість культурної екології як важливої програми духовного оздоровлення суспільства Д. С. Лихачов підкреслював, що "збереження культурного середовища – завдання не менш важливе, ніж збереження навколишньої природи. Культурне середовище необхідне людині для духовного, морального життя, її прихильності до рідного міста, для її соціалізації" (Лихачев 1989).

Культурна компаративістика як найсучасніший напрям розвитку культурології покликана допомогти входженню індивіда в полікультурний простір і пошуку власної моделі духовності. Засвоєння культурологічних знань, комунікативних вмінь і рефлексивних здібностей дозволяють молодій людині об'єктивно сприймати культурну реальність та ефективно з нею взаємодіяти.

Сьогодні суспільству потрібна інформована і компетентна особистість, яка спроможна приймати самостійні рішення і нести відповідальність за власні вчинки. Саме тому компетентно орієнтований підхід до освіти став новим концептуальним орієнтиром для української освітньої системи вищої школи, оскільки він передбачає формування вміння вирішувати життєво важливі проблеми на основі набутих знань.

Процес радикальної перебудови системи освіти, передбачає, насамперед, оволодіння такими теоретичними знаннями, які б розвивали у молоді основи культурної свідомості, мислення (рефлексії, планування, аналізу). Відтак, отримуючи вищу освіту, молода людина здійснює специфічну культуротворчу діяльність з оволодіння знаннями та вміннями, у неї складається особливе (теоретичне) ставлення до соціуму та власного внутрішнього світу.

Дана тема є надзвичайно актуальною у контексті останніх рішень МОН щодо визначення нового переліку дисциплін гуманітарного циклу, обов'язкових для засвоєння студентами вищої школи. Так, відповідно до вимог освітніх стандартів постає необхідність введення в навчальний процес альтернативних сучасних культурологічних дисципліни, зокрема, культурної компаративістики. Ці зміни зумовлюють потребу подальшого удосконалення моделей навчання у вищій школі, що вимагає ознайомлення студентства з культурою України та Світу на якісно новій основі. Отже, ідея осучаснення системи викладання культурологічних дисциплін є сьогодні провідною для вишів.

Реалізація окреслених завдань неможлива без поглибленого науково-культурологічного опрацювання проблем типології культури, уніфікації культури, мультикультуралізму, порівняльного аналізу культурних регіонів, Сходу і Заходу, співставлення масової, народної та елітарної культур.

Таким чином, можна констатувати, що проблематика культурної компаративістики недостатньо розроблялася в контексті культурології, поза увагою дослідників залишилися важливі аспекти культурної компаративістики як галузі наукового знання та навчальної дисципліни, не обґрунтовано цілісної досліджуваної парадигми, не визначено практичних шляхів оптимізації її викладання у вищій школі. Тож, соціально-культурна значущість теоретичного вивчення актуальних проблем культурної компаративістики є беззаперечною.

Мета наукової розвідки пов'язана із визначенням специфіки культурної компаративістики у сучасному освітньому просторі, розкриття сутності порівняльного методу у контексті освоєння сучасних культурних реалій.

Аналіз наукових джерел продемонстрував складність системного історіографічного огляду компаративних досліджень культури, що пояснюється невідповідністю наук про культуру в західній і пострадянській традиціях, а також полісемантичністю самого поняття культури.

Відтак, історичний екскурс сприяв вивченню процесу формування культурної компаративістики як провідної досліджуваної методології, що охоплював наступні етапи:

1. Еволюція компаративістики в контексті становлення порівняльного методу як засобу пізнання в період античності (Сократ, Платон, Аристотель);
2. Теоретичні передумови розвитку класичної парадигми компаративних досліджень культури у XVIII–XIX ст.: лінгвістичні пошуки, історико-археологічні відкриття, досвід європейського просвітництва, розвиток соціокультурної антропології (І. Гердер, Р. Гюнтер, Ф. де Соссюр);
3. Ствердження порівняльно-історичної і етнографічної моделі дослідження, які систематично реалізовувалися у вивченні давніх і сучасних мов, етнографічних реалій і художньої творчості, міфології, релігії, антропологічних та історико-культурних артефактів як індивідуалізованих семіотичних втілень творчої діяльності різних народів і епох у XIX – середині XX століття (М. Еліаде, М. Бубер);
4. Становлення компаративістики у XX столітті (О. Шпенглер, П. Сорокін, А. Радкліф-Браун, С. Меньшиков, А. Печчеї, Т. Парсонс, М. Фуко, Ж. Лакон, Леві-Стросс, К. Апель).
5. Формування інтегративної моделі дослідження культури, що дозволяє здійснити цілісну рефлексію культурного різноманіття на початку XXI століття (В. Щученко, О. Павильч, О. Борзова, О. Колесніков).

Виклад основного матеріалу. Сьогодні культурна компаративістика стала стрімко розвиватися у відповідь на потреби світового співтовариства у створенні сучасної всезагальної картини світу та визначення тенденцій її провідних змін.

Проведений аналіз наукових джерел за окресленою проблематикою дозволив встановити, що поняття компаративістика (від лат. *comparativus* – порівняльний) вивчалось зарубіжними вченими

переважно у контексті філософських досліджень і застосовується в таких розповсюджених термінологічних аналогах, як філософська компаративістика, компаративна (порівняльна) культурологія, що вирізняються багатозначністю свого використання. Компаративістика розуміється як сукупність порівняльних методів в різноманітних галузях гуманітарного знання (літературознавство, правознавство, мовознавство, історія, релігієзнавство). Так, наприклад, за визначенням Р.Гром'яка, Ю.Коваліва компаративістика – це "порівняльне вивчення фольклору, національних літератур, процесів їх взаємозв'язку, взаємодії, взаємовпливів на основі порівняльно-історичного підходу (методу)" [16].

У сучасній культурології термін культурна компаративістика розуміється вченими як галузь (направлення) порівняльних досліджень в культурі та характеризує методологічний комплекс, що охоплює сукупність досліджуваних підходів, які доповнюють компаративний метод (Павильч 2015). Отже, культурна компаративістика як новітня парадигма дослідження культури інтегрує в собі різнобічний науковий досвід. Відтак, філософська, соціальна, гуманітарна і культурологічна традиції компаративних досліджень дозволяють конструювати і репрезентувати інтегративну модель культурної компаративістики в цілому.

На думку української вченої О. Бровко, компаративна лінія забезпечує порівняння культурних явищ і фактів, що належать різним географічним регіонам, встановлення зв'язків між українською, світовою культурою і культурами національних меншин, розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних культурах, співставлення оригінальних витворів мистецтва і культури, увиразнення особливостей української культури на основі світової, демонстрацію багатства і невичерпних виховних можливостей української культури [7]

Як зазначають зарубіжні вчені О.Флієр, О.Хамідов, культурна компаративістика ставить за мету вивчення культурних явищ (наприклад, жанру і стилю) через вихід за межі окремого національного мистецтва. Зіставляючи таким чином національні традиції, культурна компаративістика прагне глибше пізнати як їхні спільні та самобутні риси, так і закономірності світового культурного процесу, проєктуючи їх відтак на широкі мистецькі, культурні, історичні, ідеологічні, етнічні контексти минулості і сучасності [24, 25].

На відміну від філософської компаративістики, оригінальність культурної компаративістики як нової наукової галузі полягає у тому, що досліджуване поле культурної моделі доцільно ототожнювати з міжкультурним дискурсом. Це, в свою чергу, зумовлюється співставленням різнобічних реалій соціокультурної дійсності та культурних цілісностей (цивілізаційних комплексів, історичних, регіональних, етнонаціональних, конфесійних типів культури). Разом з тим, обґрунтування статусу компаративістики в сучасній культурології передбачає вивчення процесу становлення порівняльного методу, історичну періодизацію його розвитку, змістовну систематизацію, вияв причин та умов подальшої трансформації. По суті, теоретичні засади культурної компаративістики як галузі наукового знання складають загальнонаукові, філософські, соціально-гуманітарні поняття і категорії, що визначають логічну послідовність, цільові установки та очікувані результати порівняльного аналізу феноменів культури. Серед них виділимо наступні: порівняння, співставлення, схожість, аналогія, типологія, класифікація, міжкультурні відмінності детермінанти відмінностей, культурні кордони, універсалії культури, культурні генотипи, культурна дифузія, запозичення [11, 18, 21]

Водночас методологічну основу культурної компаративістики складають такі фундаментальні проблеми, як: онтологічна сутність і логіка порівняння, структура и типологія порівняльного аналізу, типологія порівняльного аналізу, філософська рефлексія та змістовна інтерпретація схожості, аналогій та відмінностей [14, 21].

Проте у площині культурологічної науки, зведення культурної компаративістики лише до застосування порівняльного методу в наукових пошуках значно обмежує уявлення про сутність компаративного підходу в цілому, оскільки порівняльний метод не виключає паралельного використання додаткових методологічних ресурсів і складає основу провідних досліджень культури.

Зазначимо, що реконструкція джерел та історичних форм розвитку компаративного знання стає можливою, насамперед, завдяки вивченню текстуальних артефактів (Д. Наливайко, В. Моренець, В. Агеева, Л. Грицик, М.Ільницький, Т. Гундорова, Т. Бовсунівська, В. Будний).

Однією з проблем культурної компаративістики є також відсутність її концептуальної репрезентації в культурології, що пояснюється протиріччям між соціальною затребуваністю порівняльних досліджень культури, з одного боку, та недостатністю системного узагальнення компаративних практик, – з іншого. Разом з тим саме від цього залежить розвиток фундаментальної теорії культури й збагачення її понятійно-категоріального апарату.

Ураховуючи те, що у сучасній культурології розвиваються насамперед порівняльні дослідження історико-культурного, етнокультурного країнознавчого характеру, в той час як теоретичні

аспекти компаративістики залишаються менше дослідженими, ми вважаємо це причинами одномірного і занадто вузького розуміння її статусу. Дослідження зарубіжних вчених також відображають різнобічне й суперечливе розуміння культурної компаративістики. Деякі автори зводять уявлення про культурну компаративістику до осмислення історії культурологічної думки на підставі викладу динаміки розвитку культури з давніх часів по сьогодні.

Аналітичне вивчення проблематики культурної компаративістики показало, що системному обґрунтуванню теоретико-методологічного статусу компаративістики в культурології сьогодні присвячені лише поодинокі спеціальні дослідження, в яких розкриваються проблемні, змістовні і методологічні аспекти компаративістики, обґрунтовується теоретико-методологічний і прикладний потенціал компаративного підходу, співвідносяться культурні феномени у суміжних галузях наукового знання [21, 22]

Отже, проблематика культурної компаративістики знайшла своє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних вчених, які можна класифікувати за наступними напрямками:

1. Порівняльна інтерпретація окремих аспектів, видів, форм культури, цивілізацій і культурно-історичних епох, сучасних локальних і конфесійних типів культури; порівняльний аналіз нарративних текстів і співставлення інваріантів культурних універсалій (Апель 2001; Борзова 2013; Вельденфльс 1994; Никифорова, Рудакова 2011)

2. Теоретична репрезентація цивілізаційної компаративістики і культурної семіотики, порівняльна інтерпретація символічного різноманіття культури та ідентичності в полікультурному середовищі [19]

3. Концептуальний аналіз проблем міжкультурної взаємодії та діалогу культур, розробка засад комунікативної культури і вияв інтегративного потенціалу соціокультурних компетенцій особистості (Колесников 2003, 2004).

4. Рефлексія міжкультурних відмінностей і вияв їх детермінант, дослідження природи і генезису бінарних аспектів культури, осмислення їх в конкретних історичних контекстах. Порівняння історичних форм рефлексії та сприйняття екстернальної культури [8].

Узагальнюючи ці характеристики, варто зазначити, що у науці немає чіткого розуміння проблематики культурної компаративістики. В аналізі поглядів вчених на феномен культурної компаративістики звертає на себе увагу факт неоднозначного сприйняття її модальності. З одного боку, деякі автори розглядають її в контексті міжкультурного дискурсу та проєкції інтерактивних процесів соціокультурної динаміки в синхронічному та діахронічному аспектах, з іншого вони ж вбачають у ній можливість системного дослідження мультикультурної константи, представлені культурним різноманіттям в просторово-часових детермінантах. При цьому науковцями підкреслюється, що цілісність культури як системи визначається, насамперед, єдністю її ціннісної семантики, що відображається в способах життєдіяльності людини, формах її творчої діяльності, релігійних уявленнях, міжкультурних комунікаціях.

Новий погляд на проблему культурної компаративістики та її змістової наповненості знаходимо в найсучасніших працях зарубіжних вчених О. Борзової та О. Павильча, згідно з якими культурна компаративістика висвітлюється в багатомірних порівняльних класифікаціях, в яких вона представлена низкою окремих типів. Так, наприклад, О. Борзова виділяє бінарне, регіональне, структурне, крос-темпоральне, глобальне порівняння, порівняння за релігійною ознакою, порівняння ментальностей культур. Провідними ознаками такої класифікації є наступні рівні культурологічних типологій: системна, історична, структурна, метаісторична [6].

Провідною засадою для порівняння і співставлення культурних феноменів є система універсалій культури, що створює соціокультурний досвід в цілому, незалежно від часу і простору. Такі культурні універсалії формують сукупність культурних елементів, а саме: соціальну організацію, інтеграцію і регуляцію, комунікацію і взаємодію, пізнання, релігію, символічне уявлення дійсності, художню творчість, виробництво, трансляцію соціокультурного досвіду, життєзабезпечення, рекреаційну діяльність тощо.

Вчений Р.Якобсон вважає, що суттєвою підставою для визначення культурної цілісності є фактори часу, простору, традицій, діяльності, культурної взаємодії, ментальності, ідентичності тощо. По суті, будь-яка культурна цілісність виключає абсолютну однорідність своєї конструкції, оскільки комунікативні процеси призводять до "об'єднання різноманітних культурних кодів" [26].

Тож, досліджуючи давні та сучасні мови, етнографічні факти та художню творчість, міфологію та релігію, антропологічні та історико-культурні артефакти різних народів та епох вчені формують історичні моделі дослідження культури, співставляють історичні тенденції та фактори міжкультурної взаємодії, загальнокультурні та регіональні принципи розвитку культур.

Порівняльний метод культурної компаративістики забезпечує дослідження вияву організації культури як знаково-інформаційної та текстової цілісності, кореляцію в часі та просторі знакових

форм культури, текстів та їх контекстів в культурному просторі, семантичну інтерпретацію міжкультурних відмінностей, визначення способів символізації культурної епохи, вияв ознак і детермінант багатозначності культурних форм в різних культурно-часових координатах.

Таким чином, культурна компаративістика як галузь наукового знання спрямована на розкриття закономірностей функціонування різноманітних культур шляхом пізнання спільного та відмінного у їх розвитку. Пошуки загального і специфічного в різних культурах світу дозволяють осмислити генезис та знайти наукове тлумачення національним традиціям, збагатити власну культуру. В умовах модернізації освіти в Україні, підвищення її якості та інтеграції у світовий культурний простір, ознайомлення молоді із розвитком порівняльних досліджень культур світу є надзвичайно актуальним. Культурна компаративістика охоплює також знання про стан та основні тенденції розвитку культури у світовому, регіональному, національному масштабах, а також розкриває сутність і практичну значущість компаративного підходу в культурологічних дослідженнях.

Культурна компаративістика як навчальна дисципліна належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін і спрямована на ознайомлення із найважливішою проблематикою й науковим інструментарієм культурної компаративістики як комплексної міждисциплінарної наукової галузі. Культурна компаративістика полягає в опануванні найважливішими принципами сучасного наукового мислення, так званої наукової "метамови", дослідницького підходу до аналізу феноменів культури, виявлені специфіки культурного синтезу-обміну різноманітних регіональних культур, їх традицій, ментальностей, цінностей в контексті міжкультурного діалогу.

Культурна компаративістика враховує загальні вимоги до формування соціокультурної та професійної компетенцій спеціаліста і ставить за мету дати уявлення про сутність і багатоманітність типів культури, створити комплекс теоретичних знань та практичних вмій у сфері культурної компаративістики, визначити її місце у системі гуманітарних наук в контексті освітньої інтеграції у європейський простір, розкрити сутність порівняльного методу в практиці підготовки фахівців в нових суспільних умовах, обґрунтувати крос-темпоральний, регіональний, бінарний, структурний, глобальний методи порівняння, а також метод порівняння менталітетів різноманітних культур.

Висновки та перспективи подальших розробок. Теоретичний аналіз проблематики культурної компаративістики дає підстави стверджувати про її складність та неоднозначність висновків вчених. Науковці зосереджують увагу на різних аспектах міжкультурних відмінностей (філософських, семіотичних, психоаналітичних), онтологічна сутність яких пояснюється використанням різних моделей дослідження специфіки культур та морфологічною невідповідністю різних культурних систем.

При цьому провідним у дослідженні міжкультурних відмінностей є філософський досвід рефлексії феноменів культур (вивчаються різні варіанти типологій етнонаціональних темпераментів, форм естетично-творчого сприйняття, морфологічні та харизматичні характеристики, культурні генотипи). Натомість, прикладний потенціал культурної компаративістики досліджений недостатньо. Його важливість полягає у можливості екстраполяції теоретико-методологічних та емпіричних констант в освітній простір з метою підготовки висококваліфікованої молоді до практики міжкультурної взаємодії.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний виклад усіх аспектів актуальних проблем культурної компаративістики. Подальшого теоретичного осмислення та вивчення потребують питання зіставлення структурних компонентів моделі культурної компаративістики, розробки та впровадження її у вищу систему професійної підготовки фахівців культурологів.

Література

1. Антология исследований культуры. Т1: Интерпретации культуры.. СПб.: Университетская книга, 1991.
2. Апель К. О. Трансформация философии. Перевод с немецкого В. Куренной, Б. Скуратов. Москва: Логос, 2001.
3. Бахтин М. М. (1986). Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство.
4. Безклубенко С. Д. (2002). Теорія культури. Київ: Київський національний університет культури і мистецтв.
5. Библер В. С. (1997). На гранях логики культуры. Книга избранных очерков. Москва: Русское феноменологическое общество.
6. Борзова Е. П. (2013). Сравнительная культурология. Т1. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургское культурологическое общество.
7. Бровко О. О. (2012). Основи компаративістики: навч.-метод. посіб./ Олена Олександрівна Бровко; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка". – Луганськ : Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка".
8. Вальденфельс Б. (1994). Своя культура и чужая культура. Парадокс науки о "чужом". №6. С.77-94.
9. Гердер И. Г. (1977). Идеи к философии истории человечества. Москва: Наука.
10. Гумбольдт В. (1985). Язык и философия культуры. Москва: Прогресс.
11. Гуревич П. С. (2001). Культурология. Москва: Гардарики.

12. Иконникова С. Н. (2011) Сценарии культурной политики в условиях глобализации // Мир культуры и культурология: Альманах Научно-образовательного культурологического общества России. Выпуск I. Санкт-Петербург.: Изд-во Русской христианской гуманитарной академии.- С. 233–240.
13. Колесников А. С. (2003). Философская компаративистика и диалог культур. Россия и Грузия: диалог и родство культур: сборник материалов симпозиума. Выпуск 1 / под ред. В.В. Парцивания. Санкт-Петербург.: Санкт-Петербургское философское общество. С. 185–205.
14. Колесников А. С. (2004). Философская компаративистика: Восток-Запад. Санкт-Петербург: СПбГУ.
15. Культурология. XX век. Энциклопедия. (1998). Санкт-Петербург: Университетская книга; ООО "Алетейя".
16. Літературознавчий словник-довідник. Р. Т. Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. Київ.: ВІД "Академія", 1999.
17. Лихачев Д.С. (1989). Письма о добром и прекрасном/Сост. и общая ред. Г. А. Дубровской.-3-е изд.- Москва: Дет.Лит.
18. Лучицкая С. И. (2003). Сравнительный метод в истории: взгляд из Германии (достижения и перспективы немецкой компаративистики) // Сравнительная история: методы, задачи, перспективы: сборник статей / отв. ред. М. Ю. Парамонова. Москва : ИВИ РАН., С. 302–318.
19. Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия/ Сост. Б. С. Ерасов. Москва.: Аспект Пресс, 1998.
20. Никифорова Л. В., Рудакова Е. А. (2011). Культурологическая экспертиза. Что думают о ней внутри и вне культурологического сообщества // Мир культуры и культурология: Альманах Научно-образовательного культурологического общества России. Вып. I. Санкт-Петербург: Изд-во Русской христианской гуманитарной академии., – С. 257-262.
21. Павильч А. А. (2015). Сравнительная культурология. Минск: МГЛУ.
22. Павильч А.А.(2016). Теоретико-методологическая модель компаративистики в современной культурологии // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. Москва. – С.81-87
23. Філософський енциклопедичний словник (2002) / С. К. Бистрицький, М. О. Булатов, А. Т. Ішмура-тов та ін.; Голова редакції В. І. Шинкарук. – Київ.: Абрис.
24. Флиер А.Я. (1997). Универсалии культурные/А.Я. Флиер// Культурология. XX век. Словарь / Гл. ред. А. Я. Левит. СПб: Университетская книга. С. 483-484.
25. Хамидов А.А. Философия Востока и философия Запада: к определению миротворческой валидности / Александр Александрович Хамидов// Вопросы философии. 2002. №3. С. 129-138.
26. Якобсон Р.О. В поисках сущности языка / Пер. с англ./ Степанов Ю.С. (сост.), Семиотика. М.: Радуга, 1983.

References

1. Anthology of cultural studies. Interpretation of Culture. (1997). Vol.1: St. Petersburg: Universitetskaya kniga [in Russian].
2. Apel', K.O. (2001). Transformation of philosophy. Translated from German by V. Kurennoi. Moscow: Logos. [in Russian].
3. Bakhtin M. M. (1986). Aesthetics of verbal creativity. Moscow: Iskusstvo. [in Russian].
4. Bezklubenko S. D. (2002). Theory of culture. Kiev: KNUKiM [in Ukrainian].
5. Bibler V. S. (1997). On the facets of the logic of culture. Book of Selected Essays. Moscow: Russkoe fenomenologicheskoe obshchestvo. [in Russian].
6. Borzova E. P. (2013). Comparative culturology. Vol.1. St. Petersburg: Sankt-Peterburgskoe kul'turologicheskoe obshchestvo. [in Russian].
7. Brovko O. O. (2012). Basics of Comparative Studies. Lugansk: DZ "LNU imeni Tarasa Shevchenka" [in Ukrainian].
8. Val'denfel's B. (1994). Its culture and foreign culture. The paradox of science about "someone else's". 6, 77–94 [in Russian].
9. Gerder I. G. (1977). Ideas to the philosophy of the history of mankind. Moscow: Nauka [in Russian].
10. Gumbol'dt V. (1985). Language and philosophy of culture. Moscow: Progress [in Russian].
11. Gurevich P. S. (2001). Culturology. Moscow: Gardariki [in Russian].
12. Ikonnikova S. N. (2011). Scenarios of cultural policy in the context of globalization. World of Culture and Culturology: Al'manakh Nauchno-obrazovatel'nogo kul'turologicheskogo obshchestva Rossii. Issue 1. St. Petersburg: Russkaya khristianskaya gumanitarnaya akademiya [in Russian].
13. Kolesnikov A. S. (2003). Philosophical comparativistics and dialogue of cultures. Russia and Georgia: Dialogue and the Relation of Cultures. Issue 1. Partsivaniya. V.V. ed. St. Petersburg: Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshchestvo [in Russian].
14. Kolesnikov A. S. (2004). Philosophical comparativistics: East-West. St. Petersburg: SPbGU [in Russian].
15. Culturology XX century. Encyclopedia. (1998). St. Petersburg: ООО "Aleteiya" [in Russian].
16. Hromiak P. T., Kovaliv Yu.I. et al. (1997) Literary reference book. Kyiv: VID "Akademiiia" [in Ukrainian].
17. Likhachev D.S., Dubrovskoy G. A. ed. (1989). Letters of the good and beautiful. 3th ed. Moscow: Det.Lit [in Russian].

18. Luchitskaya S. I. (2003). Comparative method in history: a view from Germany (achievements and perspectives of German comparativistics). Comparative history: methods, tasks, perspectives: collection of articles. Moscow: IVI RAN. Pp. 302–318 [in Russian].
19. Erasov B. S. (1998). Comparative study of civilizations. Moscow: Aspekt Press [in Russian].
20. Nikiforova L. V., Rudakova E. A. (2011). Cultural examination. What do they think about it inside and outside the culturological community. World of Culture and Culturology: Almanac of the Scientific and Educational Cultural Society of Russia. Issue 1. St. Petersburg: Russkaya khristianskaya gumanitarnaya akademiya. Pp. 257–262 [in Russian].
21. Pavil'ch A. A. (2015). Comparative culturology. Minsk: MGLU [in Belarusian].
22. Pavil'ch A. A. (2016). Theoretical and methodological model of comparativistics in contemporary cultural studies. Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta kul'tury i iskusstv. Moscow. Pp. 81–87 [in Russian].
23. Bystrytskyi Ye. K., Bulatov M. O., Ishmuratov A. T. et al., Shynkaruk VI I. ed. (2002). Philosophical Encyclopedic Dictionary. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
24. Flier A. Ya., Levit A. Ya. ed (1997). Universals of culture. Culturology XX century. St. Petersburg: universitetskaya kniga. Pp. 483–484 [in Russian].
25. Khamidov A. A. (2002). Philosophy of the East and the philosophy of the West: to the definition of peace-keeping validity. Voprosy filosofii. No 3. Pp. 129–138 [in Russian].
26. Jakobson R. O. (1983). In search of the essence of language. Translated from English by Stepanov Yu. S., Semiotika. Moscow: Raduga [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 23.02.2018 р.

УДК 130.2:793.2

Бабушка Лариса Дмитрівна

кандидат філософських наук, доцент, докторант
кафедри теорії та історії культури Національної
музичної академії України ім. П. І. Чайковського
larisababushka@gmail.com

ФЕСТИВАЦІЯ У ПРОЕКЦІЇ ГЛОБАЛІЗМУ ТА АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМУ

Мета дослідження полягає в аналізі феномена фестивалізації як реальності комунікативної культури в умовах глобалізму та альтерглобалізму. **Методологія** дослідження полягає в комплексному застосуванні принципів, методів і підходів, зокрема феноменологічного, компаративного, постмодерністського, синергетичного, соціокультурного. **Наукова новизна** дослідження. Вперше виявлено естетико-культурологічний аспект комунікативної прагматики фестивалізації як реально діючого механізму масової культури, в якій суб'єкт, діяч, актор виступають номінаціями, які характеризують поле тотального продукування симулятивного простору й часу – як глобального, так і локального. **Висновки.** Осмислення феномена фестивалізації в культуротворчому вимірі дає можливість вести мову не лише про новітні технології, ситуацію трансформації чи образних засобів презентації інформації, а й зміни моделей / образів буття людини. Зрештою, онтологія створення святковості перетворюється на технологію інформативно-трансформативного дискурсу, яка монтується, режисується, вписується в текст і виглядає як екранна, вербальна інформація або інформація синтетичного типу.

Ключові слова: фестивалізація, культуротворчість, глобалізм, альтерглобалізм.

Бабушка Лариса Дмитриевна, кандидат философских наук, доцент, докторант кафедры теории и истории культуры Национальной музыкальной академии Украины им. П. Чайковского

Фестивализация в проекции глобализма и альтерглобализма

Цель исследования заключается в анализе феномена фестивализации как реальности коммуникативной культуры в условиях глобализма и альтерглобализма. **Методология** исследования заключается в комплексном применении принципов, методов и подходов, а именно феноменологического, компаративного, постмодернистского, синергетического, социокультурного. **Научная новизна** исследования. Впервые обосновывается эстетико-культурологический аспект коммуникативной прагматики фестивализации, как реально действующего механизма массовой культуры, где субъект, деятель, актер выступают номинациями, характеризующими поле тотального производства симулятивного пространства и времени – как глобального, так и локального. **Выводы.** Осмысление феномена фестивализации в контексте культуротворческого измерения дает возможность говорить не только о новейших технологиях, ситуации трансформации или образных средств, презентации информации, а и изменения моделей / образов бытия человека. Следовательно, онтология создания праздничности превращается в технологию информационно-трансформативного дискурса, которая монтируется, режиссируется, вписывается в текст, и выглядит как экранная, вербальная информация или информация синтетического типа.

Ключевые слова: фестивализация, культуротворчество, глобализм, альтерглобализм.